

۲۰۰۵۵۹

(قرابت معنایی)

فارسی موضوعی محک

مشترک همه رشته‌ها

قرابت و فلکی

دهم
یا زدهم

کتاب علی احسنیا

تو گر عمرت هدر دادی همه را گر تو پر دادی
مده بر یاد باقی را که حکمی چون کهر دارد
تو را باید محک باشد به راهت آن کمک باشد
وگرنه سسکه جعلی تو پنداری که زر دارد

سرشناسنامه:
 عنوان و پدیدآور: فارسی موضوعی محک قلمرو فکری (قرابت معنایی)
 (مشترک همه رشته‌ها)
 مؤلف: دکتر علی احمدنیا
 مشخصات نشر: تهران: مبتکران: پیشروان ۱۳۹۷
 مشخصات ظاهری: ۶۲۴ ص: مصور، جدول، نمودار
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۰۷-۲۷۷۴-۴
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
 یادداشت: این مدرک در آدرس <http://opacc.nliai.ir> قابل دسترسی است.
 شماره کتاب‌شناسی ملی: ۳۴۶۱۸۵۴

نام کتاب: فارسی موضوعی محک قلمرو فکری (قرابت معنایی)
 ناشر: مبتکران
 مؤلف: دکتر علی احمدنیا
 دبیر مجموعه: مهندس هادی عزیززاده
 لیتوگرافی: گنجینه مینیاتور
 چاپ: گنج حروف
 توپیت چاپ: اول ۱۳۹۷
 شمارگان: ۲۰۰۰ جلد
 قیمت: ۴۸۰۰۰ تومان
 دفتر مرکزی و فروشگاه: خیابان فخرزادی، خیابان ولیعصر شرقی، پلاک ۵۹
 تلفن مرکز بخش: ۰۲۱-۶۱۰۹۴۸۷۱-۵
 صندوق پستی: ۱۳۱۴۵-۱۵
 پایگاه اینترنتی: www.mbt.keran.com
 فروشگاه اینترنتی: www.mbt.keran.net

شناسنامه

انتشارات پیشروان
 بروانه نشر: ۲۶۲۳

ناشر انتشارات مبتکران
 (بروانه نشر: ۱۶۷/۱۰۲)

حقوق چاپ و نشر، محفوظ و مخصوص ناشر است و هر گونه کپی برداری
 و نقل مطالب بدون اجازه ناشر پیگرد قانونی دارد.

«ای نام تو، برترین سرآغاز» بی نام تو نمدرک کنم باز

برنامه درسی زبان و ادبیات فارسی در نظام آموزشی ایران اسلامی، جایگاه ارزشمند دارد؛ چراکه از یک سو حافظ میراث فرهنگی و از سوی دیگر مؤثرترین ابزار انتقال علوم، معارف، ارزش‌های اعتقادی، فرهنگی و ملی است.

کتاب فارسی دوره متوسطه، بر بنیاد رویکرد عام «برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران» یعنی شکم‌فاتی‌فطرت‌الهی، استوار است و با توجه به عناصر پنج‌گانه (علم - تفکر - ایمان - اخلاق و - ن) و جلوه‌های آن در چهار پهنه (خود - خلق - خلقت و خالق) بر پایه اهداف «برنامه درسی فارسی» سازماندهی و تألیف شده است.

برای اجرای این برنامه و اثربخشی فرایند آموزش یادآوری چند نکته ضروری به نظر می‌رسد:

- ۱- رویکرد خاص برنامه فارسی آموزشی، رویکرد مهارتی است یعنی براساس آموزش و تقویت مهارت‌های زبانی و ادبی تأکید دارد و ادامه منطقی کتاب‌های فارسی دوره ابتدایی و دوره اول متوسطه است؛ به همین روی، لازم است شما عزیزان از ساختار و محتوای کتاب‌های پیشین، آگاهی داشته باشید.

- ۲- رویکرد آموزشی کتاب، رویکرد فعال و مشارکتی است؛ بنابراین، طراحی و به‌کارگیری شیوه‌های آموزشی متنوع و روش‌ها، ضروری است. به گفته وگو توصیه می‌شود. حضور فعال دانش‌آموزان در فرایند یاددهی - یادگیری، کلاس را سرزنده، پویا و آموزش را پویاتر می‌سازد و به یادگیری، ژرفای بیشتری می‌بخشد.

- ۳- در بخش مهارت‌های خواندن، بایسته است ویژگی‌های مختلف آوایی زبان فارسی، همچون لحن، تکیه، آهنگ و دیگر خرده مهارت‌ها به‌طور مناسب، مورد توجه قرار گیرد.

- ۴- با توجه به رویکرد مهارتی، آنچه در بخش بررسی متن آمده، دارای کالبدشکافی عملی متون است؛ یعنی فرصتی که متن‌ها را پس از خوانش، در سه قلمرو بررسی کنیم: این کار، سطح درک و فهم ما را نسبت به محتوای اثر، فراتر خواهد برد. یکی از آسان‌ترین و کاربردی‌ترین شیوه‌های بررسی و کالبدشکافی و تحلیل هر اثر، این است که متن در سه قلمرو بررسی شود: «زبانی - ادبی - فکری»

الف) قلمرو زبانی:

این قلمرو، دامنه گسترده‌ای دارد؛ از این رو، آنرا به سطوح کوچک‌تر تقسیم می‌کنیم:

سطح واژگانی: در اینجا، لغت‌ها، روابط معنایی واژه‌ها و همچنین دست‌نویسی بررسی می‌شوند.
سطح دستور یا نحوی: در اینجا متن از دید ترکیبات و قواعد دستوری، کاربردهای دستور تاریخی، کوتاهی و بلندی جمله‌ها بررسی می‌شوند.

(ب) قلمرو ادبی:

در اینجا شیوه نویسنده‌گی در به کارگیری عناصر زیبایی‌آفرین در سطح زیر بررسی می‌شود: سطح آوایی یا موسیقایی: در این مرحله، متن را از دید لفظی (وزن، قافیه، ردیف، آرایه‌های لفظی و تناسب آوایی، مانند واج‌آرایی، تکرار، سجع، جناس و ...) بررسی می‌کنیم. سطح بیانی: در این مرحله متن از دید مسائل علم بیان، نظیر «تشبیه، استعاره، مجاز و کنایه» بررسی می‌شود.

سطح بدیعی معنوی: متن از دید تناسب‌های معنایی همچون تضاد، ایهام، مراعات نظیر و ... بازخوانی می‌شود.

(ج) قلمرو فکری:

در این مرحله، ن از نظر ویژگی‌های فکری، روحیات، اعتقادات، گرایش‌ها، نوع نگرش به جهان و دیگر جنبه‌های معرفتی مانند ... / مع‌های زیر، بررسی می‌شود: عینی / ذهنی، شادی / غم، ا / درد، ا / عشق‌گرا، عرفانی / طبیعت‌گرا، خوش‌بینی / بدبینی، محلی یا میهنی / جهانی و ...

تقویت توانایی فهم و درک متن یکی از جدی‌ترین اهداف آموزشی این درس است. ایجاد فرصت برای تأمل در لایه‌های محتوا، بررسی گروه‌های دانش‌آموزی، به پرورش قدرت معناسازی ذهن زبان‌آموزان کمک می‌کند.

توضیح درباره این کتاب و شیوه ارائه مطالب:

۱- ابتدا نکاتی درباره درست خواندن ابیات بیان شده است. دانش‌آموزانی که ممکن است در خوانش آنها شما به اشتباه بیفتید و آنها را نادرست بخوانید با نمودار آورده شده‌اند.

۲- در فصل دوم مفاهیم پرتکرار و قابل طرح در کنکور سراسری با مثال‌های بسیار زیاد بیان شده‌اند؛ که چنانچه شما این مفاهیم را به خاطر بسپارید قطعاً به موفقیت‌های زیادی در رسیدن به مفهوم به شما کمک خواهد کرد و باعث تقویت درک مفاهیم شما خواهد گردید.

۳- در فصل سوم «فارسی سال دهم» بسیار کامل و جامع از نظر مفهوم (قلمرو فکری، بدیعی، بحث قرار گرفته است شیوه کار در تدریس قلمرو فکری فارسی دهم به این صورت بوده است که: ابتدا درس معرفی شده است؛ سپس خلاصه درس و مفاهیم ارائه شده در درس بیان شده است و بعد از آن مفاهیم ابیات و عبارات مهم درس آورده شده است و در پایان به پرسش‌های قلمرو فکری هر درس جواب داده شده است.

۴- در فصل چهارم «فارسی سال یازدهم» مثل فارسی سال دهم، به همان شیوه، بسیار جامع، دقیق و کامل مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

۵- در فصل پنجم پرسش‌های چهارگزینه‌ای (= تست‌ها) بیان شده‌اند ارائه تست‌ها به ترتیب درس‌ها و فصل‌های کتاب بوده است و سعی شده است تست‌ها به گونه‌ای بیان شوند که تشابه کامل به تست‌های کنگور سراسری داشته باشد.

امیدوارم آموزش این کتاب به رشد و شکوفایی ادبیات و پرورش لیاقت‌ها و شایستگی‌ها در نسل جوان یاری رساند و آنها را در رسیدن به هدف یاریگر باشد.

❖ تشکر و قدردانی:

۱- ابتدا لازم می‌دانم از جناب مهندس هادی عزیززاده نهایت قدردانی را داشته باشم که آشنایی با این استاد فاضل و گرانقدر برای من افتخاری بود، همیشه به خود می‌بالم و خدا را شاکرم.

۲- از مدیر عامل فاضل، فرهنگی و فرهیخته انتشارات مبتکران جناب آقای «یحیی دهقانی» بسیار سپاسگزارم امیدوارم همیشه شاد و سالم باشند تا جوانان این مرز و بوم بتوانند از سرچشمهٔ «بیکرا فصل» حس ایشان سیراب گردند.

۳- خانم طوبی «یحیی» و یاقطاری و شیوا خوش‌نقش که در بازخوانی کتاب بسیار زحمت کشیده‌اند.

۴- خانم‌ها نجمه و یزر، کوفه ملکی و نگار امیری که حروفچینی و صفحه‌آرایی کتاب را بر عهده داشته‌اند.

۵- خانم‌ها بهاره خدای «رافیس» و بنا هرمزی (طراح جلد)

۶- از همکاران فاضل و فرهیخته خور، جناب آقای «دکتر هامون سبطی»، «دکتر علی سلطانی گرد فرامرزی» و «سرکار خانم مهوش» بسیار سپاسگزارم.

۷- از سرکار خانم «زهرا دانشور - سینا» - صبا احمدنیا و مریم احمدنیا که در به ثمر رسیدن این مجموعه یاریگر من بوده‌اند، «سگ» ی را دارم.

- در پایان لازم می‌دانم از «استادان فاضل و همکاران» به و «مچنین همه خوانندگان عزیز» تقاضا کنم که پیشنهادها و نظرات خود را بیان کنند تا «بچه‌کستی» نقصی هست در چاپ‌های بعد برطرف گردد:

آدرس:

t.me/adabiat-ahn

ع. احمدنیا

دکتر علی احمدنیا

- دکترای زبان و ادبیات فارسی

- استاد دانشگاه و مدرس ادبیات کنگور

- مؤلف بیش از ۱۵ جلد کتاب در زمینه ادبیات

- ارائه‌های آموزشی

- ارائه مقالات علمی و پژوهشی در زمینه ادبیات

- مدرس مراکز «خرد» - ابوریحان - روشنگران و آموزشگاه هدف

فصل یکم: درست و روان خواندن شعر ۹

فصل دوم: مفاهیم پرتکرار ادبیات ۲۵

فصل سوم: فارسی سال دهم ۴۹

ستاره: به نام آفریدگار ۵۰

د. یک چشمه و سنگ ۵۲

در: از آموختن ننگ مدار ۶۰

درس سوم: ر به به ۶۹

درس چهارم: در: (ازاد: بیاض بومی ۱) ۷۲

درس پنجم: کلاس نقاش ۷۳

درس ششم: مهر و وفا ۷۸

درس هفتم: جمال و کمال ۸۴

درس هشتم: در سایه سار نخل ولایت ۹۴

درس نهم: غرش شیران ۱۰۰

درس دهم: دریادلان صف شکن ۱۰۵

درس یازدهم: خاک آزادگان ۱۱۳

درس دوازدهم: رستم و اشکبوس ۱۲۰

درس سیزدهم: گرد آفرید ۱۲۸

درس چهاردهم: طوطی و بقال ۱۳۰

درس پانزدهم: درس آزاد (ادبیات بومی ۲) ۱۴۲

درس شانزدهم: خیر و شر ۱۴۳

درس هفدهم: سپیده دم ۱۵۰

درس هجدهم: عظمت نگاه ۱۵۶

۱۷۱	فصل چهارم: فارسی سال یازدهم
۱۷۲	ستایش: لطف خدا
۱۷۴	درس یکم: نیکی
۱۸۵	درس دوم: قاضی بُست
۱۹۴	درس سوم: در کوی عاشقان
۲۰۵	درس چهارم: درس آزاد (ادبیات بومی ۱)
۲۰۶	درس پنجم: ذوق لطیف
۲۱۷	درس ششم: پروردهٔ عشق
۲۲۷	درس هفتم: باران، بخت
۲۴۲	درس هشتم: رامه، ند
۲۵۱	درس نهم: آعر ری، نا
۲۶۰	درس دهم: رباعی‌های امر
۲۶۷	درس یازدهم: سپیده می آید
۲۷۴	درس دوازدهم: کاوهٔ دادخواه
۲۸۴	درس سیزدهم: درس آزاد (ادبیات بومی ۲)
۲۸۵	درس چهاردهم: حملهٔ حیدری
۲۹۵	درس پانزدهم: کبوتر طوق‌دار
۳۰۷	درس شانزدهم: قصهٔ عینکم
۳۱۸	درس هفدهم: خاموشی دریا
۳۲۷	درس هجدهم: خوان عدل
۳۴۱	آیات، احادیث و روایات
۳۴۴	پرسشهای چهارگزینه‌ای ادبیات دهم و یازدهم
۵۲۹	پاسخنامه